

Čitateljem v pouk in zabavo.

Ledena streha.

Ledena streha v višini okrog 63 milj nad severnim polarnim ozemljem je najvažnejše odkritje francoske ekspedicije, ki se je celo leto mudila v Scoresby Sundu v vzhodni Grönlandiji. Že prej so sicer domnevali, da je nad Grönlandijo ledena streha, toda francoski raziskovalci so prvi, ki se jim je posrečilo, ta naravni pojav ne samo dokazati, temveč tudi določiti njegovo višino nad zemljo. V ta namen so rabili odmev, ki pomaga izmeriti tudi globino morja. Na ladji ustrelje in potem izmerijo čas, ki ga rabi pok, da doseže morskno dno in se vrne kot odmev na ladjo. Ker poznamo hitrost zvoka, lahko na ta način izračunamo globino morja. — Tako so storili tudi francoski polarni raziskovalci na ledeni strehi in ugotovili so, da je okrog 63 milj nad zemljo, kjer je zrak že zelo redek. Ledeno streho tvorijo zmrznjene kapljice vode, mnogo manjše od deževnih kapljic. Francoski polarni raziskovalci domnevajo, da igra ledena streha važno vlogo pri postanku viharjev na vsem severnem delu zemlje. Upajo, da se jim bo posrečilo dokazati, da nastajajo viharji visoko na severu. Z ustanovitvijo mednarodne meteorološke stanice na Grönlandiji bi se dale po njihovem mnenju preprečiti mnoge nesreče na morju.

Mesto fisoč dišav.

Par ur od mesta Nizza, blizu znane igralnice Monte Carlo, na južnem Francoskem, leži lično mestece Grasse, katerega obdaja 25.000 ha cvetličnih polj. Tamkaj rastejo vse mogoče duhteče cvetlice. Če se bližamo omenjenemu mestecu v spomladanskih ter poletnih mesecih, vohamo, da je celotno ozračje prepojeno s prijetnim vonjem. Nepopisno krasen je tudi pogled na različno duhteče cvetje, ki se pozibava v lahnem pišu.

V okolici mesteca Grasse cvetočih cvetlic ne trgajo, ampak jih kosijo. Cvetje predelavajo v 35 tvornicah v dišave ali parfume.

Trojni način pridelave.

Po celem svetu znane francoske parfume izdelujejo na trojni način.

Nekatero cvetje spravijo v velike kotle, ga kuhajo in pri zelo visoki vročini daje sopara rožno olje. 12.000 kg rožnega cvetja je treba za 1 l rožnega olja.

Drugi način je ta: Posode namažejo z mastjo. V mast vlagajo dišeče cvetje vsak dan skozi tri mesece. Mast se povsem navzame dišav iz cvetja. Nato spravijo z dišavami prepojeno mast v alkohol, kateri se istotako prepoji s prijetnim duhom. Mast porabijo za milo, alkohol je parfum.

Tretji način: Cvetje stlačijo v posode, v katerih je posebna tekočina (petrolejev eter) in primešajo še alkohola.

To zmes trosijo na posebnih strojih. Tako pridobljen cvetlični sok spravijo v velike kotle, ki so zaradi nevarnosti eksplozije daleč izven mesta. Po omenjenih kotlih ostane parfum vskladiščen po 10 in še več let.

Pridelava parfumov ni lahka in so potrebni za ta posel dobro izšolani kemiki.

Poprej smo beležili, da je potrebnih 12.000 kg vrtnic za 1 l rožnega olja. Za 1 l kakoršnegakoli parfuma je treba 300 kg cvetja.

Pajki kot ribiči.

Narava ni nikoli v zadregi, če gre za razdelitev življenjskih pogojev. O pajkih je znano, da se preživljajo z različnim mrčesom ter z žuželkami. So pa tudi vrste pajkov, ki se lotijo majhnih ptičev, mladih podgan in raznih drugih manjših živali. Pajki, ki živijo ob vodah, se spuščajo nad ribe, ker jim nudijo te mnogo več hrane nego žuželke.

Pajek, ki lovi ribe, se imenuje dolmedes, je dolg 2 cm in lovi ter izsesava ribe v dolžini 8 cm. Opazovali so, kako se spusti omenjeni pajek po veji nad vodo nad ribo. Z ugrizom jo ohromi, jo potegne na suho ter izsesa.

Druga vrsta ribolovnih pajkov se poslužuje drevesnega lista za splav. S takega splava napada mirno plavajoče ribe.

V južni Floridi (polotok Sev. Amerike) je videl naravoslovec, kako je odvelkel pajek majhno mrtvo ribo. Prvotno je bil prepričan, da je zadel pajek na že poginjeno ribo. Kmalu za tem je zapazil drugega pajka iste vrste, ki je vlekel še živo ribo na list.

Nemški raziskovalec Karl Berg opisuje dva pajka (samici) iz Argentine, kateri je opazoval na lovu majhnih žabic. Pajek, ki se loti žabje zalege, spada k družini volčjih pajkov. Ob potokih ter grabah spleta mreže, kojih eden konec sega v vodo. Žabice se pričnejo igrati s precej močno mrežo, po kateri se spusti pajek in odnaša eno žrtev za drugo.

Čudna navada.

Vsako leto enkrat priredi »Madame Tussaud« v Londonu pojedino, na katero povabi samo po nekaj izbranih gostov. Ta pojedina se vrši sredi junakov svetovne zgodovine in med največjimi zločinci človeškega rodu. Sredi giljotin prinesejo gostom na mizo predjedi in pijače, ki jih gosti uživajo v družbi članov angleške kraljeve rodbine in drugih odličnikov. Med njimi sede n. pr. Bernard Shaw, Shakespeare in Napoleon. Desert pa servirajo kar v sosedni sobi, kjer visijo na stenah odsekane glave usmrčenih zločincev, v kotih pa čepijo strašče postavbe banditov in ropar-

jev. Kdo je ta »Madame Tussaud«, ki prireja te grozljive pojedine, se bo sedaj marsikdo vprašal? Le počasi! »Madame Tussaud« ni nobena ženska, ampak zavod z ženskim imenom, zavod, ki hrani voščene figure (kipe) slavnih ljudi tega sveta. V kabinetu Tussaud najdeš vsakogar, ki se je kakorkoli proslavil, bodisi z dobrimi ali s slabimi čini. Tu sedijo državniki poleg zločincev najnižje vrste in figure kraljev in kraljic delajo družbo izrodkom, ki jih je kdaj obsijalo solnce na zemlji.

Nehvaležni mrtvec.

V Moskvi se je nedavno primerila naslednja resnična zgodba: Neki hitro brzeči tovorni avtomobil je trčil v mrtvaški voz, ki je vozil proti krematoriju (sežigališču mrličev). Na vozu v krsti je po ruskem obredu ležalo odkrito truplo nekoga mrliča. Krsta je padla z voza in pod deskami je hipoma nastal velik hrup. Bil je »mrlič«, ki ga je sunek prebudil od navidezne smrti in si je zaradi padca z voza zlomil nogo. Človek, ki je bil po tem čudnem naključju otežganja in pohabljen hkrati, pa se je sedaj izkazal nehvaležnega državljana. Čim si je nekoliko opomogel, je vložil tožbo proti vozaču tovornega avtomobila. Zahteval je od njega rento (denarno odškodnino) zaradi telesne poškodbe. Toženec je odklonil zahtevo in dejal, da bi sam imel pravico do rente, ker je navidez mrtvega obudil k življenju, sicer bi ga bili sežgali pri živem telesu. Tožitelj pa mu je odvrnil, da bi tega gotovo ne bil učakal, ker v krematoriju še enkrat preiščejo vsakega mrtveca pred upepelitvijo. Sodišče je nato odgodilo obravnavo, da zasliši nekatere očividce, nakar bo šele izreklo razsodbo.

Parnik iz lepenke.

Parnik iz lepenke, ki ima dovolj prostora za 100 potnikov in opravi v mirni vodi 90 kilometrov vožnje na uro, je izum ruskega inženjerja Aleksandra Hartwiga. Svoj izum imenuje popolnoma priprosto »plastična masa«, a gre za lepenko, ki se pripravi pod velikim pritiskom v visoki temperaturi. Nepropustnost, izredna trajnost in nezgorljivost so tri temeljne lastnosti te mase. Parnik, ki ga je v modelu inženjer Aleksander Hartwig zgradil iz te mase, ima obliko vodnega letala brez kril. Potniški prostori so med dvema plavacema, ki merita 22 metrov v dolžino in sta medsebojno zvezana z mostom. Pogon dajejo Diesellovi motorji, ki ženejo dva dvojna vijaka. V plavačih so spalni prostori tipa Pullmann, nad njimi so potniški krovovi, a v notranjosti mosta, ki veže plavača, je salon, restavrant itd. Ruska vlada se zelo zanimiva za Hartwigove načrte in če se obnesejo, bo dala zgraditi takoj več ladij tega tipa za velika ruska celinska jezera.